

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

До. декана факультету іноземної філології

К. М. Василина

2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ВЧЕНЬ

підготовки магістра
денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма
«СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ СТУДІЇ (ФРАНЦУЗЬКА МОВА, АНГЛІЙСЬКА
МОВА)»

спеціалізації 035.055 романські мови та літератури (переклад включно),
перша - французька
спеціальності 035 Філологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

ВИКЛАДАЧ: Ніколова Олександра Олександрівна, д. філол. н., професор, професор кафедри
німецької філології, перекладу та світової літератури

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри німецької філології,
перекладу та світової літератури

Протокол № 1 від 25 серпня 2025 р.
Завідувач кафедри

(підпис)

С. Ю. Вапіров
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

І. Є. Шаргай
(ініціали, прізвище)

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

І. о. декана факультету іноземної філології

К. М. Васирина

« _____ » _____ 2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ВЧЕНЬ
підготовки магістра
денної форми здобуття освіти

освітньо-професійна програма
«СУЧАСНІ ЛІНГВІСТИЧНІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧІ СТУДІЇ (ФРАНЦУЗЬКА МОВА, АНГЛІЙСЬКА
МОВА)»
спеціалізації 035.055 романські мови та літератури (переклад включно),
перша - французька
спеціальності 035 Філологія
галузі знань 03 Гуманітарні науки

**ВИКЛАДАЧ: Ніколова Олександра Олександрівна, д. філол. н., професор, професор кафедри
німецької філології, перекладу та світової літератури**

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри німецької філології,
перекладу та світової літератури

Протокол № 1 від 25 серпня 2025 р.
Завідувач кафедри

С. Ю. Вапіров
(підпис) (ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис) (ініціали, прізвище)

Зв'язок з викладачем: Moodle (форум курсу, приватні повідомлення)

Е-mail: anikolova@ukr.net

Телефон: : (061) 289-12-71

Інші засоби зв'язку: Zoom (ідентифікатор конференції: 914 986 9064, код доступу: Fbz80U)

Кафедра: німецької філології, перекладу та світової літератури II корпус, ауд. 307

1. Опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування професійної компетентності майбутнього філолога/перекладача: курс знайомить з проблемним полем та дослідницьким апаратом літературознавства з урахуванням історії і сучасного стану дисципліни у вітчизняній і зарубіжній науці, сприяє формуванню вмінь та навичок застосування відповідних знань на практиці. Курс спрямований також на підвищення рівня фонових знань, емоційного інтелекту, розвиток затребуваних роботодавцями «м'яких» навичок (перекладу, рерайтингу, системно-аналітичного та креативного мислення, вміння працювати у команді, виконуючи колективні проекти).

Місце дисципліни в програмі навчання: Вивчення дисципліни систематизує та поглиблює знання, отримані в процесі вивчення курсів «Вступ до літературознавства», «Історія зарубіжної літератури», оскільки знайомить з проблемним полем та дослідницьким апаратом літературознавства з урахуванням історії і сучасного стану дисципліни у вітчизняній і зарубіжній науці, сприяє формуванню вмінь та навичок застосування відповідних знань на практиці.

2. Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Статус дисципліни	Вибіркова	
Семестр	3	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість годин	90	
Лекційні заняття	12 год.	
Семінарські заняття	10 год.	
Практичні заняття	-	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	68 год.	
Консультації	<p><i>Розклад консультацій розміщено на сайті ЗНУ: https://www.znu.edu.ua/ukr/university/departments/fif/grafik_navchal_nogo_protsesu_ta_rozklad_zanyat 2 консультації на тиждень по 2 години формат проведення : за домовленістю, дистанційно</i></p>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=7166	

3. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

СК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

СК 9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

СК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Спеціальні компетентності, визначені освітньою програмою

СК 17. Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, кваліфіковано й коректно застосовувати іншомовні компетенції у різних сферах професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, причетними до різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.

ПРН 13. Аналізувати й інтерпретувати твори української та зарубіжної художньої літератури й усної народної творчості, визначати їхню специфіку й місце в літературному процесі (відповідно до обраної спеціалізації).

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації,

Словесні, практичні, логічні, проблемно-пошукові методи; методи контролю та самоконтролю (усний, письмовий) – опитування, письмові контрольні роботи та тестування, захист колективних проєктів та ІДЗ, залік

Словесні, практичні, логічні, проблемно-пошукові методи; методи контролю та самоконтролю (усний, письмовий) – опитування, письмові контрольні роботи та тестування, захист колективних проєктів та ІДЗ, залік.

уміти застосовувати їх у професійній діяльності.
ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.
ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.
Програмні результати навчання, визначені освітньою програмою
ПРН 24. Мати здатність до ефективного спілкування в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-діловій сферах; брати участь у дискусіях, відстоювати власну думку (позицію), дотримуватись культури поведінки.

4. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Ранні етапи формування теоретико-літературної думки

Мистецтво та література. Наука про літературу. Мистецтво та образ: їхня специфіка. Сутність та види мистецтва. Суб'єктивність, багатозначність, умовність, емоційність та експресивність, типовість мистецтва. Образи життєподібні та умовні. Література – особливий вид мистецтва («мистецтво слова»), його зв'язки з іншими видами мистецтва. Розподіл видів мистецтва на «статичні» та «динамічні» Г. Лессінга. Наука про літературу. Історія формування літературознавства. Значення «Поетики» Арістотеля. Розділи літературознавства (теорія літератури, історія літератури, літературна критика). Мета та завдання курсу. Зв'язки літературознавства з іншими науками Значення літературознавства для формування філологічної, перекладацької професійної компетентності.

Античність як ранній етап формування літературознавства. Теорії піфагорійців, Демокріта, Геракліта, Платона, Арістотеля. Мистецтво як наслідування ідеї (ейдосу). Питання розділу літератури на роди за формою вираження авторської свідомості та за способом наслідування природи. Вчення Арістотеля про трагедію (питання генезису трагедії, порівняння із комедією, епосом, вимоги до дії та дійових осіб). „Поетика” Арістотеля як перша наукова теоретико-літературна праця. Праці Діонісія Галікарнаського (про різницю між поезією і прозою, основні засади поезії, ритм тощо) та Деметрія Псевдо-Фалерейського (про чотири художні стилі – бідний, величний, вишуканий, могутній та змішані). „Послання до Пізонів” Квінта Горація Флакка. Праця Елія Доната (фрагмент „Про комедію і трагедію”). **Теоретико-літературні ідеї та практика аналізу текстів Середньовіччя і Відродження.** Середньовічні праці, пов'язані із питаннями версифікації та мовними засобами виразності. Трактат Беди Достоповажного з метрики, заслуга дослідження тропів та фігур у Біблії, трактати з віршування, риторики і поетики, написані французькими, англійськими, німецькими авторами. Поетики „Наука віршування” Матвія Вандомського (1175 р.), „Нова поетика” Гальфреда Вінсальвського (пр. 1208-1213 рр.), „Наука віршування” Гервасія Мельклейського (пр. 1213-1216 рр.), „Паризька поетика” Іоанна Гарландського (пр. 1220-1235 рр.), „Лабіринт” Еберхарда Німецького (пр. 1250 р.). Спроби класифікації літератури за родовим і жанровим показниками. Данте („Про народне мовлення”), його характеристика жанрів та стилів, поетики. Ренесанс в Італії: нове „відкриття” „Поетики” Арістотеля: переклади і перевидання із коментарями (Джанбаттісто Чинтіо „Про мистецтво поезії”, Франческо Патриці „Поетика”, Джан Джанджорджо Тріссіно „Поетика”, Лодовіко Кастельветро „Поетика” тощо). Погляд на мистецтво як на творче наслідування природи, жанрова та стильова ієрархія. Юлій Цезар (Жюль Сезар) Скалігер (Джуліо Бордоні): обґрунтування закону „трьох едностей”, співставлення трагедії з комедією. Перші літературні маніфести: „Захист і уславлення французької мови” Жоашена дю Белле, „Коротка поетика” П'єра Ронсара. Вимога оновлення сучасної національної літератури, творчої орієнтації на зразки античності, італійської ренесансної літератури, своєрідного змагання із ними. Філіп Сідні („Захист поезії”). Праці Торреас Наарро, Хуана де ла Куеви („Поетичний зразок”) та Лопе де Веги („Про нове мистецтво писати комедії у наш час”).

Змістовий модуль 2. Формування теоретико-літературної думки XVII, XVIII – поч. XIX. ст.

Основні теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів XVII- XVIII ст. Бальтасар Грасіан-і-Моралес („Дотепність чи Мистецтво вишуканого розуму”): види і прийоми дотепності, значення асоціативного начала, витонченості, мистецтва натяку. Еммануїле Тезауро („Підзорна труба Аристотеля”): вчення про метафори, можливість з’єднання високого і низького, комічного і трагічного, барочний принцип дзеркальних відображень („усе відбивається у всьому”). Джембаттісти Віко („Нова наука”). Віршований трактат „Поетичне мистецтво” („Мистецтво поезії”) Нікола Буало, поетики Скалігера („Поетика”), Жана Шаплена („Про правило двадцяти чотирьох годин”), ідеї Франсуа Малерба. Чіткий поділ жанрів на високі (ода, трагедія) та низькі (комедія, байка, епіграма, сатира), питання жанрової природи комедії і трагедії. Ідеї Жана де Ла Тая („Про мистецтво трагедії”), Фр. д’Обіньяка („Практика театру”), П’єра Корнеля, П’єра-Даніеля Юе („Трактат про виникнення романів”). Внесок Шарля Перро (поема „Століття Людовіка Великого”, „Паралелі між стародавніми і новими у питаннях мистецтва і наук”). Літературно-естетична дискусія – „суперечка про „стародавніх” і „нових”. Мартін Опіц („Книга про німецьку поезію”): вимога наслідувати античні зразки, орієнтуватися на поетів Італії, затвердження необхідності дидактизму у літературі, характеристика жанрів сучасності, правил римування. Джон Драйден („Есе про драматичну поезію”), Джон Мільтон („Про той рід драматичної поезії, який називається трагедією”). Дені Дідро („Бесіди про „Позашлюбного сина”, „Роздуми про драматичну поезію”), Вольтер („Роздуми про стародавню і нову трагедію”). Е. Юнг („Думки про оригінальну творчість”), Б. Х. Феліхоо-і-Монтенегро („Універсальний критичний театр”, „Вчені листи”). Йоганн Крістоф Готшед („Нарис критичного мистецтва і поезії для німців”), позиція штюрмерів: принцип народності у літературі, Йоганн Готфрід Гердер („Нариси про новітню німецьку літературу”, „Про Шекспіра” тощо). Йоганн Вольфганг Гьоте та Фрідріх Шіллер (теоретичні основи веймарського класицизму – у працях „Просте наслідування природи, манера, стиль”, „Колекціонер і його близькі” Гьоте, „Про грацію та гідність”, „Листи про естетичне виховання людини”, „Про наївну та сентиментальну поезію” Шіллера). Готхольд Ефраїм Лессінг („Гамбурзька драматургія”, „Лаокоон, чи про межі живопису та поезії”). Шіллер („Про трагічне мистецтво”). Створення типологічних класифікацій літературних стилів і напрямків: за Шіллером, Гегелем, братів Шлегелів та ін.

Змістовий модуль 3. XIX ст. як важливий етап формування теоретико-літературної думки

Новаторство романтиків в осмисленні природи та феноменів словесного мистецтва. Значення ідей Іммануїла Канта (концепцію творчого процесу). Фрідріх Вільгельм Шеллінг (уявлення про сутність мистецтва як вищої форми пізнання світу, єдності свідомого і несвідомого, багатозначність художнього твору, розділ літератури на три роди через категорії нескінченного і скінченного). Георг Вільгельм Фрідріх Гегель („Естетика”). Теорія художнього образу, погляд на проблему розподілу літератури на роди, пояснення походження і розвитку родів і жанрів залежністю від розвитку духу суспільства. Представники ієнської школи – брати Август Вільгельм та Фрідріх Шлегелі („Критичні фрагменти”, „Лекції про драматичне мистецтво і літературу”). А. В. Шлегель (рецензія на „Германа та Доротю” Гьоте), Ф. Шлегель (теорія романтичної іронії). Генріх Гейне, („Смерть Тассо”), Георг Форстер („Фрагменти з літератури і поезії”). Жермена де Сталь („Про літературу у її зв’язку із суспільними установами”, „Про Германію”). Основи ідей, популяризовані надалі представниками культурно-історичної школи: література розглядається як феномен залежний від багатьох факторів (суспільного устрою, географічного середовища, клімату тощо). Віктор Гюго (передмова до драми „Кромвель”). Концепція історії розвитку літератури (її родів), спроба обґрунтувати розвиток літературних родів. Вимога місцевого колориту, „couleur locale”. Природа гротеску. Передмова до „Ліричних балад” та „Захист поезії” П. Б. Шеллі. Погляди Едгара По („Філософія творчості”, „Поетичний принцип”, „Marginalia”). **Провідні напрями розвитку теорії літератури у XIX ст.** Міфологічна школа. Брати Якоб і Вільгельм Грімм („Німецька міфологія”). Шеллінг (міф як „первинний матеріал” літератури, праця „Філософія мистецтва”). Ф. Шлегель („Фрагменти”). Георг Фрідріх Крейцер („Символіка і міфологія давніх народів, особливо греків”), Франц Фелікс Адальберт Кун („Про стадії міфотворчості”, „Сходження вогню і божественного напою”), В. Шварц („Походження міфології”, „Поетичні погляди на природу греків, римлян і германців”), Вільгельм

Маннгардт („Міфологічні дослідження”, „Демони жита”), в Англії – Дж. Кокс та Макс Мюллер („Порівняльна міфологія”, „Внесок в науку про міфологію”), у Франції – Мішель Жюль Альфред Бреаль. Міф як результат „хвороби мови”, поступового забування переносного значення метафор. Принципи „солярної” теорії, „метеорологічної”. Дослідження етимологічні (спрямовані на встановлення джерела виникнення міфів, переважно шляхом лінгвістичної реконструкції) та порівняльно-аналітичні (присвячені порівнянню, зіставленню міфів різних народів, міфів і фольклору). Основні положення міфологічної школи. Біографічний метод. Шарль Огюстен Сент-Бев” („Літературні портрети”): необхідність розгляду художнього твору, в першу чергу, як своєї форми об’єктивації авторського „Я”, „розповіді письменника про себе”. Важливість вивчення творів, щоденників, листів митця для створення його психологічного портрету. Продуктивність порівняльно-типологічних досліджень у авторської-психологічному аспекті. Культурно-історична концепція. Іпполіт Адольф Тен („Вступ” до „Історії англійської літератури”): доцільність розгляду художнього твору як результату дії трьох взаємопов’язаних факторів – середовища, раси і моменту. Ф. Брюнет’єр, Г. Лансон, В. Шерер, Г. Гервінус, Г. Гетнер, М. Менендес-і-Пелайо, потім – Р. Менендес Пидаль. Фердинанд Брюнет’єр („Еволюція жанрів в історії літератури”), Гюстав Лансон („Історія французької літератури”), Т. Гетнер („Історія всезагальної літератури XVIII ст.”), Вільгельм Шерер („Історія німецької літератури”), Марселіно Менендес-і-Пелайо („Історія естетичних ідей в Іспанії”, „Історія іспанської поезії середньовіччя”, „Історія іспано-американської поезії” тощо), Рамон Менендес Пидаль (праці „Іспанське романсеро. Теорія і історія”, „Кастильський епос у іспанській літературі” тощо). Психологічний підхід. Міграційна та антропологічна школи. Спроба поєднання принципів культурно-історичного та біографічного напрямків: В. Вец („Шекспір з точки зору порівняльної історії літератури”), В. Вундт („Основи мистецтва”), Г. Зібек, Р. Мюллер-Фрайенфельс („Поетика”), Е. Бертрам, О. Потєбня тощо. Мистецтво як результат сублимації переживань митця, вираження його внутрішнього світу. Естопсихологічна теорія французького критика Еміля Еннекена („Наукова критика”). Аналіз твору через проходження трьох стадій: естетичної (виділення теми, змісту, пафосу, засобів стилю, композиції тощо, а також визначення специфіки емоцій, які викликає твір); психологічної (на основі попередніх результатів характеризується духовний світ, особистість митця); соціологічної (встановлення зв’язків між митцем і соціумом, відтворення образу суспільства, яке „народило” твір). Витоки розвитку компаративістики (порівняльного літературознавства). Заслуга німецького дослідника Теодора Бенфея – засновника міграційної школи (школи запозичень). Концепція міграції мотивів із Сходу через Візантію, Італію, Іспанію до Західної Європи, взаємовпливу культур. М. Ландау „Джерела „Декамерона”, Г. Паріс „Східні казки і література Середньовіччя”, М. Мюллер „Мандрування переказів”, праця Хетчісона Познетта „Порівняльне літературознавство”. Макс Кох та його журнал „Журнал порівняльної історії літератури”, дослідження Фердинанда Брюнет’єра, Жозефа Текста. Праці Олександр Веселовського – автора теорії „зустрічних течій”. Вивчення між- та внутрішньо літературних зв’язків і відносини (на рівні напрямків, жанрів, форми та змісту), подібностей і розбіжностей між літературно-художніми явищами різних країн. Причини подібностей: типологічні аналогії, генетичні і контактні зв’язки та впливи. Антропологічна школа. Едвард Берет Тайлор („Первісна культура”, „Вступ до вивчення людини і цивілізації: Антропологія”). Ендрю Ленг . Схожість мотивів, сюжетів, образів міфів та фольклору як обумовлена спільними побутовими умовами, подібністю людської психології на однакових етапах формування суспільства (теорія самозародження сюжетів Ленга).

Змістовий модуль 4. XX ст. як важливий етап формування теоретико-літературної думки.

Межа XIX-XX ст. в історії західноєвропейської естетики: теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів. Естетико-філософські детермінанти розвитку „ідеалістичного” напрямку теоретико-літературної думки. Антипозитивістські тенденції у літературознавстві. Ідеї Артура Шопенгауера та Фрідріха Ніцше. А. Бергсон (трактат „Сміх”). Бенедетто Кроче („Естетика”, „Сутність естетики”, „Поезія”) та заперечення традиційної методології. Засновник німецької духовно-історичної (культурно-філософської) школи – Вільгельм Ділтей („Вступ до науки про дух”, „Побудова історичного світу у науках про дух”, „Переживання і творчість”). Р. Унгер („Філософські проблеми новітнього літературознавства”, „Світогляд і поезія”, „Статті про принципи вивчення історії літератури”). Виникнення метафізично-феноменологічного напрямку (Фрідріх Гундольф „Шекспір і

німецький дух”, „Гьоте”, „Шекспір”): „метод є переживання”. Праця Е. Бертрама „Ніцше. Досвід міфології”. Оскар Вальцель („Взаємне пояснення одних мистецтв за допомогою інших”, „Зміст і форма у художніх творах”). Карл Фосслер („Дух і культура у мові”). Лео Шпіцер („Дослідження стилю”). Стилистична школа у Іспанії (Амадо Алонсо, Дамасо Алонсо, К. Боусоньо). Томас Стернз Еліот („Священний ліс”, „Вибрані есе”). Теорія Айвора Армстронга Річардса („Принципи літературної критики”, „Практична критика”). **Психоаналіз: теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів.** Теорії Зіґмунда Фрейда („Вступ до психоаналізу”, „Я і Воно”, „Тлумачення снів” тощо). Роль Еросу (потягу до життя) та Танатосу (потягу до руйнування, смерті). Творчість - процес реалізації підсвідомого. Художній твір – відображення психологічних комплексів письменника, основна мета дослідника – визначення сексуального джерела, пошук у його межах фактів прояву різноманітних бажань письменника. Роль едіпову комплексу (праці З. Фрейда „Достоевський і батьковбивство”, „Тотем і табу”, „Один дитячий спогад Леонардо да Вінчі”, статті про Шекспіра, Гофмана). Ідеї Фрейда – основа для розвитку психоаналізу у літературознавстві. Праці Л. Тріллінґа („Фройд і криза нашої культури” 1955), Л. Фідлера („Любов і смерть в американському романі” 1960), Е. Джоунза (дослідження творчості В. Шекспіра, Ф. Достоевського та ін.), В. Лайблі („Дослідження казок та глибинна психологія” (1969); П. Детмерінґа („Поезія і психоаналіз” в 2-х томах (1969). «До питання про психодинаміку в його поезії” (1986); „Психопатографії” А. Мічерліха (1972), „Психоаналітичне тлумачення біблійних текстів” Й. Шпіґеля (1972); „Психоаналіз і література” Ж. Старобінські (1973)”. Альфред Адлер (стаття „Достоевський”), Отто Ранк („Мотив кровозміщення в поезії та сазі”) та ін. „Психокритика” Шарля Морона. Ідеї Карла Гюстава Юнга („Про відношення аналітичної психології до літературного твору”, „Архетипи і колективне підсвідоме”, „Психологія і релігія”). Поняття архетипу – першообразу, прихованого у глибинах підсвідомого. Риси архетипу. Мод Боткін („Архетипні взірці в поезії: Психологічне дослідження уяви”); поєднання ідей Фрейда і Юнга у працях Г. Морфа, Г. Ріда та ін. **Основні напрямки розвитку зарубіжного літературознавства.** Розвиток „формального” літературознавства. Структуралізм та наратологія. Англо-американська школа „нової критики” (ньюкритицизм). Ньюкритицизм представлений Вільямом Емпсоном („Сім різновидів неоднозначного”), Джоном Кроу Ренсомом („Нова критика”), Алленом Тейтом („Реакційні есе про поезію та ідеї”), Робертом Пенном Уорреном („Пізнаючи поезію”, „Пізнаючи прозу”), Рене Уеллеком („Теорія літератури” у співавторстві із Уорреном), Маррі Крігером та ін. Літературний текст інтерпретується як замкнена, об’єктивована і символічно багатозначна структура, яка вимагає „пильного прочитання”, а не суб’єктивного тлумачення, породженого власними емоціями дослідника. Структуралізм – науково-методологічний напрямок, поширений у різних науках (зокрема, лінгвістиці та літературознавстві). Праці Ролана Барта („Вступ до структурного аналізу оповідних текстів”), Жерара Женетта, Цветана Тодорова та ін. Клод Леві-Стросс („Структурна антропологія”, „Первісне мислення”). Поняття бінарної опозиції – взаємопов’язаних антонімічних понять, що є основними складовими елементами структури (міфу, твору): життя-смерть, верх-низ, світло-темрява, чоловіче-жіноче тощо. Трансформована форма структуралізму – наратологія (теорія оповіді). Персі Лаббок, Норман Фрідман, Франц Карл Штанцель та ін. Постструктуралізм та поняття інтертекстуальності: Юлія Крістева та Ролан Барт. Жерар Женетт („Палімпсести: Література другого ступеня”), шизоаналіз (Жіль Делез, Фелікс Гваттарі – „Анти-Едіп”). Деконструктивізм (Жак Дерріда „Розсіювання”, „Поштова картка: від Сократа до Фрейда”, „Психея: відкриття іншого” тощо). Р. Барт („Критика і істина”). „Йельська школа” (Х. Блум, П. де Ман, Дж. Хартман, Дж. Х. Міллер), „герміневтичний напрямок” (У. Спейнос), „лівий деконструктивізм” (Дж. Бренкам), „феміністична критика”. Наратологія – наука про оповідні структури. Володимир Пропп („Морфологія казки” (1928 р.). Жерар Женетт (міметичний та дієгітичний способи нарації, „фокалізація”, класифікація типів нараторів - „оповідач-посередник”, оповідач-учасник подій). Феміністичний напрямок та гендерний підхід. Юлія Крістева („Есе з семіотики”, „Про китайських жінок”, збірка „Полігон” тощо). Вірджинія Вульф („Жінки та розповідна література”), французи Жак Лакан („Жіноча сексуальність”), Сімона де Бовуар („Друга стаття”), Кейт Міллер („Сексуальна політика”), Елейн Шовалтер („Феміністична критика у пуші”), Сандра М. Гілберт, С’юзан Гюбар та інші. Увага „жіночій літературі” та відображенням у ній жіночим проблемам. Спроби диференціації „чоловічого” та „жіночого” письма, руйнування культурних та соціальних стереотипів, сформованих у відповідності із чоловічими уявленнями. Вимога створення історії жіночої літератури. Поняття гендеру (роду, статі): аналіз твору здійснюється з урахуванням статі

письменника, яка визначає специфіку художнього змісту і форми. Ритуально-міфологічна школа. Дослідження Джеймса Джорджа Фрейзера („Золота гілка”, „Фольклор у старому заповіті” тощо). Міф як словесний аналог, віддзеркалення стародавніх обрядів і ритуалів. Е. Чемберс („Середньовічна сцена”), Дж. Уестон („Від ритуалу до роману”), Дж. Харрісон („Стародавнє мистецтво і ритуал”), Ф. Корнфорд (ритуальні джерела комедії), М. Бахтін („Творчість Франсуа Рабле та сміхова культура середньовіччя і Ренесансу”), О. Фрейденберг („Поетика сюжету і жанру”). Поль Сентів та Володимир Пропп: гіпотеза про ритуальну основу (ініціація і карнавал) деяких сюжетів чарівної казки. Нортроп Фрай („Літературні архетипи”, „Анатомія критики”) та Джозеф Кемпбелл („Герой із тисячею облич”). Компаративістика. Історія розвитку та сучасний стан. Ідеї Фернана Бальдансперже („Дослідження з історії літератур”, „Порівняльне літературознавство: назва і предмет”), Поля Азара („Французький вплив в Італії 18 ст.”), Паула ван Тігема („Поняття порівняльного літературознавства”, „Порівняльне літературознавство і загальна література”, „Романтизм у європейській літературі”). Ернст Роберт Курціус („Європейська література і латинське середньовіччя”), Курт Вайс, Ауербах („Мімізис”), Фріц Штріх., „Теорія літератури” Уеллека і Уоррена. Основні типи міжнародних літературних відносин: прямі (контактні), паралельні (типологічні сходження, яке не мають генетичного зв’язку), відносини залежності. Інтермедіальні студії (дослідження зв’язків літератури з іншими видами мистецтва) та імагологія. Праці Жана-Марі Карре, Маріуса-Франсуа Гюйяр. Даніель-Анрі Пажо („Образи португальців у французькій літературі”, „Перспектива дослідження у порівняльному літературознавстві: культурні уявлення” тощо), Гуго Дизерник, Л. Февр, М. Блок, В. Дюбі, в Україні – В. Янів і Д. Наливайко (рецепція України у Західній Європі, „Літературна імагологія: предмет і стратегія”). Видання „Студії імагології”. Концепція Едварда Сепіра і Бенджаміна Лі Уорфа. Поняття літературний етнообраз (образ, у якому втілено специфічно-національне начало), автообраз (образ власного етнокультурного Я), гетерообраз (образ представника іншої культури у національній літературі), національна ментальність, національна картина світу (етнокультурний код, крізь призму якого особа сприймає світ), діалог культур. Новий історизм” та екокритика. Стівен Грінблатт („Формування „я” в епоху Ренесансу: від Мора до Шекспіра” (1980 р.). Ідеї Луї Монроза: цікавість до „текстуальності історії та історичності текстів”. Визнання рівноправності літературних та не літературних творів, вивчення останніх як самоцінних об’єктів наукової уваги. Значення ідей Ж. Дерріди, Мішеля Фуко. Розширення царини літературознавства, застосування літературно-критичного методу „повільного читання” до нелітературних текстів. Екокритика. Її заснування Черілом Глофелі та Гарольдом Фроммом. Джонатан Бейт („Романтична екологія: Вордсворт і традиція довкілля”). Відмінність між американською та британською версіями екокритики. Проблема стосунків культури і природи. Екокритичне прочитання літературного тексту як практичне застосування міркувань щодо сутності природи і культури, функціонального навантаження культурного чи природного локусів. Поняття „глибока екологія” (на противагу „поверхової”) як пошуки нових філософських і етичних принципів взаємодії людини і природи, мудрого ставлення до планети Земля. „Фізичне середовище”, „екологічна уява”, „глобальна екологічна культура”, „екокультурне середовище”, „екологічне несвідоме”, „мовне забруднення”. **Вплив філософських ідей ХХ ст. на розвиток літературознавства (феноменологія, герменевтика тощо).** Ідеї екзистенціалізму (Жан-Поль Сартр „Що таке література”, Альбер Камю „Людина, що збунтувалася”, Мартін Хейдеггер „Походження літературного твору”, Хосе Ортега-і-Гасет „Начерк естетики у формі прологу”, „Роздуми про Дон Кіхота”, „Загальнолюдські мистецтва та думки про роман”). Феноменологія – один з популярних напрямків філософії ХХ ст. Едмунд Гуссерль, Макс Шелер, Герхард Гуссерль, Мартін Хайдеггер. Вольфганг Кайзер „Мистецтво слова”: твір розглядається як „естетичний об’єкт”, що має трансцендентальну сутність і осягається інтуїтивно. Філософсько-методологічне вчення про інтерпретацію та розуміння тексту у ХХ ст. – герменевтика. Ідеї Фрідріха Даніеля Ернста Шлейєрмахера („Герменевтика”), Вільгельма Дільтея („Походження герменевтики”), Ганса Георга Гадамера („Істина і метод. Головні риси філософської герменевтики”, „Текст і інтерпретація”), Михайла Бахтіна („Естетика і герменевтика”), Еріка Дональда Хірша („Достовірність інтерпретації”, „Три виміри герменевтики”, „Мета інтерпретації”). Рецептивна критика. Мета рецептивної критики – точна фіксація особливостей сприйняття тексту у діалектиці, кожного нового акту прочитання, спрямованого на його перевідтворення. Стенлі Фіш („Уражений гріхом: читач у „Втраченому раї”, „Література у читачеві: афективна стилістика”), Ганс Роберт Яусс („Історія літератури як виклик літературної теорії”), Вольфганг Ізер та ін. „Рецептивна естетика: теорія і

практика” В. Ізера, Г.Р. Яусса та ін.

5. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття/ роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
Лекція 1-2	Тема. Античність як ранній етап формування літературознавства.	4		1 раз на 2 тижні
Семінарське заняття 1-2	Тема. Межа XIX-XX ст. в історії західноєвропейської естетики: теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів. Підготувати відповіді на теоретичні запитання. Виконати практичне завдання в групах.	4		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	Тема. Античність як ранній етап формування літературознавства. Виконати завдання, самостійно опрацювати питання: Праці Діонісія Галікарнаського (про різницю між поезією і прозою, основні засади поезії, ритм тощо) та Деметрія Псевдо-Фалерейського (про чотири художні стилі – бідний, величний, вишуканий, могутній та змішані). „Послання до Пізонів” Квінта Горація Флакка. Праця Елія Доната (фрагмент „Про комедію і трагедію”). (див. Теорія літератури: навч. посібник, с.12-15)	17		
Лекція 3-4	Тема. Теоретико-літературні ідеї та практика аналізу текстів Середньовіччя і Відродження.	4		1 раз на 2 тижні
Семінарське заняття 3-5	Тема. XX ст. як важливий етап формування теоретико-літературної думки. Підготувати відповіді на теоретичні запитання. Виконати практичне завдання в групах.	6		1 раз на 2 тижні
Самостійна робота	Тема. Основні теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів XVII- XVIII ст Виконати завдання, самостійно опрацювати питання: Йоганн Крістоф Готшед („Нарис критичного мистецтва і поезії для німців”), позиція штюрмерів: принцип народності у літературі, Йоганн Готфрід Гердер („Нариси про новітню німецьку літературу”, „Про Шекспіра” тощо). (див. Теорія літератури: навч. посібник, с.29-35)	17		
Лекція 5-6	Тема. Основні теоретико-літературні концепції та практика аналізу текстів XVII- XVIII ст. Значення філософсько-естетичних теорій німецьких ідеалістів	4		1 раз на 2 тижні

Самостійна робота	<p>Тема. Значення філософсько-естетичних теорій німецьких мислителів.</p> <p>Виконати завдання, самостійно опрацювати питання.</p> <p>Йоганн Вольфганг Ґете та Фрідріх Шіллер (теоретичні основи веймарського класицизму – у працях „Просте наслідування природи, манера, стиль”, „Колекціонер і його близькі” Ґете, „Про грацію та гідність”, „Листи про естетичне виховання людини”, „Про наївну та сентиментальну поезію” Шіллера). Готхольд Ефраїм Лессінг („Гамбурзька драматургія”, „Лаокоон, чи про межі живопису та поезії”). Шіллер („Про трагічне мистецтво”). Створення типологічних класифікацій літературних стилів і напрямків: за Шіллером, Гегелем, братів Шлегелів та ін.</p> <p>(див. Теорія літератури: навч. посібник, с.30-35)</p>	34		

Види і зміст поточних контрольних заходів

Вид заняття/ роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Семінарське заняття №1-2	Теоретичне завдання	Дати відповіді на теоретичні запитання	6 бали	12
	Практичне завдання	Виконати практичні завдання в групах	6 бали	
Підсумковий тест 1				6
Семінарське заняття № 3-5	Теоретичне завдання	Дати відповіді на теоретичні запитання	12 балів	24
	Практичне завдання	Виконати практичні завдання в групах	12 балів	
Підсумковий тест 2				6
Підсумковий тест 3				6
Підсумковий тест 4				6
Усього за поточний контроль	4			60

Підсумковий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу*	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5

Залік	Теоретичне завдання	Усна частина заліку передбачає розгорнуту та обґрунтовану відповідь на теоретичне питання. У разі дистанційної форми навчання залік проходить у тестовій формі через платформу Moodle.	Залік проводиться в усній формі при очній формі навчання. Усний залік складається із відповіді на теоретичне питання екзаменаційного білету з письмовою фіксацією всіх відповідей і виконання. Всього за залік можна отримати до 20 балів. У разі дистанційної форми навчання залік проходить у тестовій формі через платформу Moodle. Підсумковий тест складається із 20 питань по 1 балу кожне. Всього за підсумковий тест можна отримати до 20 балів.	20
	Практичне завдання	Підготовка колективного проекту	Тематика та вимоги див. Теорія літератури: навч. посібник, с. 206	20
Усього балів				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Орлова О.В., Орлов О.П. Основи літературознавства. Тексти лекцій: навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» галузь знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта «Мова і література (англійська/німецька)». Полтава: ПНПУ, 2020. 134 с.
2. Ференц Н. С. Теорія літератури та основи естетики. Навчально-методичний посібник (для студентів українського відділення філологічного факультету). Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 104 с.
3. Горболіс Л.М. Теорія літератури і методологічний дискурс: навчальний посібник: у 2 ч. Ч. I: вид. 2-ге, доповнене. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2022. 249 с.
4. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Barry_Peter/Vstup_do_teorii_literaturoznavstvo_i_kulturolohiia/ (Дата звернення 25.07.2025).

Додаткова:

1. Лапко О.А. Основи теорії літератури : навчальний посібник для добувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014.01 середня освіта. Українська мова і література. Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 114 с.
2. Астрахан Н. І. Теорія літератури: основи, традиції, актуальні проблеми. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 296 с.
3. Горбань А. В. Теорія літератури : навчальний посібник. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 233 с.

Інформаційні ресурси:

1. Ткаченко А. Мистецтво слова. Підручник. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Tkachenko_Anatolii/Mystetstvo_slova_Vstup_do_literaturoznavstva/. (Дата звернення 25.07.2025).
2. Білоус П. Вступ до літературознавства. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Bilous_Petro/Vstup_do_literaturoznavstva/. (Дата звернення 25.07.2025).
3. Літературознавчий словник-довідник. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/.../Literaturoznavchyi_slovnynk-dovidnyk.pdf. (Дата звернення 25.07.2025).
4. Галич О. Теорія літератури. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Halych.../Teoriia_literatury_vyd_2005/. (Дата звернення 25.07.2025).

10. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим. Відпрацювання занять, пропущених з поважної причини, здійснюється на консультаціях (усна співбесіда за питаннями, визначеними планом заняття / виконання письмових завдань – диктанту, практичного завдання, тестування) / через дистанційне виконання завдань, виданих викладачем та пов'язаних із темою пропущеного заняття, впродовж двох тижнів після пропуску.

Політика академічної доброчесності

Усі письмові роботи, що виконуються слухачами під час проходження курсу, перевіряються на наявність плагіату. Запорізьким національним університетом укладено Договір про співпрацю з компанією «Антиплагіат». Документ передбачає вільний доступ до сервісу [Unicheck \(https://unicheck.com/\)](https://unicheck.com/).

Для перевірки матеріалів на плагіат може бути використане також програмне забезпечення або онлайн-сервіси, доступ до яких надає бібліотека Запорізького національного університету.

Відповідно до чинних правових норм, плагіатом вважатиметься: копіювання чужої наукової роботи чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем; створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел; рерайт (перепарафразування чужої праці без згадування оригінального автора). Будь-яка ідея, думка чи речення, ілюстрація чи фото, яке ви запозичуєте, має супроводжуватися посиланням на першоджерело.

Роботи, у яких виявлено ознаки плагіату, до розгляду не приймаються і відхиляються без права перекладання. Якщо ви не впевнені, чи підпадають зроблені вами запозичення під визначення плагіату, будь ласка, проконсультуйтеся з викладачем

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Під час занять користуватися мобільними телефонами, ноутбуками, планшетами та іншими персональними гаджетами можна, якщо це потрібно для зв'язку (під час занять, які правдяться онлайн) або під час занять офлайн, якщо це дозволено викладачем.

Визнання результатів неформальної/інформальної освіти

*Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті:
<https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.*

Комунікація

Комунікація викладача зі студентами здійснюється за допомогою електронної пошти та Moodle; викладач відповідатиме на письмові запити студентів протягом двох діб. Якщо за технічних причин доступ до Moodle є неможливим, або ваше питання потребує термінового розгляду, направте електронного листа з позначкою «Важливо» на адресу anikolova@ukr.net. У листі обов'язково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем! Адреси типу user123@gmail.com не приймаються!

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА 2025-2026 н.р. доступний за адресою:
https://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/1635.ukr.html.

НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмій є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методичку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ <https://lnk.ua/gk4x2wkVy>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (у тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Процедура повторного вивчення визначається [Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: https://lnk.ua/9MVwgEpVz](https://lnk.ua/9MVwgEpVz).

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://lnk.ua/EYN6GpVZ>.

Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/QRVdWGwe3>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://lnk.ua/3R4avGqeJ>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ Запорізького національного університету: **Банак Віктор Аркадійович**

Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua

Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Спеціалізована допомога: (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://lnk.ua/5pVJr17VP>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <https://library.znu.edu.ua/>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ ЗАПОРІЗЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ (СЕЗН ЗНУ): <https://moodle.znu.edu.ua/>.

Посилання для відновлення паролю: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ: <https://sites.znu.edu.ua/child-advance/>.

ково вкажіть ваше прізвище та ім'я, курс та шифр академічної групи